

Verslag 75^e (online) vergadering ARO, 2 februari 2021

Voorzitter: de heer H. ter Heegde

ARO-leden: mevrouw I. van Koningsbruggen, de heer P. Veen, mevrouw E. Marcusse,
de heer P. de Ruyter, mevrouw I. Thorald, de heer S. Jansen, mevrouw W. Klemm

Secretaris: de heer H. van Helden (secretaris, verslag)

1. Zonnepark De Groene Energie Corridor, gemeente Haarlemmermeer

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer V. Bakker (gemeente Haarlemmermeer), mevrouw G. van de Beek (gemeente Haarlemmermeer), de heer A. Bos (De Groene Energie Corridor BV, grondeigenaar), de heer H. van Elderen (De Groene Energie Corridor BV, grondeigenaar), de heer P. van Asselt (De Groene Energie Corridor BV), de heer L. van den Dobbelsteen (provincie Noord-Holland, BEL/RO) en de heer R. Bergman (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

De heer Bakker start met de achtergrond van deze ontwikkeling. Het zoekgebied komt onder andere voort uit opdracht vanuit de raad en het college om de opgave te concentreren, te combineren met bestaande hinderzones en plekken te benutten met minder mogelijkheden voor andere ontwikkelingen. Vanuit de raad is onder meer gevraagd om de zonneakker als corridor langs de A9 te ontwikkelen en ruimte te bieden aan kansrijke initiatieven. De voorwaarden waar initiatieven aan moeten voldoen staan onder andere in het Beleidskader Zonneakkers Haarlemmermeer van de gemeente, met eisen op kavelniveau: de maximale hoogte van de panelen, het volgen van de verkaveling en het vrijhouden van de linten. De gemeente stelt in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) ook nog een beeldkwaliteitsplan op voor de Zonnecarré, een groter gebied waar initiatieven kunnen worden ontwikkeld. Doel is dat voldoende ruimtelijke samenhang tussen de initiatieven ontstaat. Hierbij wordt ook gekeken naar de voorbeelden uit de Kwaliteitsimpuls zonneakkers van de provincie. Daarnaast is er een Beleidskader lokaal eigenaarschap (ontwerp), waarbij initiatiefnemers moeten zorgen voor een goede participatieproces met de omgeving, een aanbod om financieel mee te kunnen doen en dat een deel van de winst wordt aangewend om meerwaarde te creëren voor de omgeving.

De heer Bos gaat nader in op het plan. Hij is vierde generatie agrariër in de Haarlemmermeer en heeft met drie andere collega's het plan opgevat om een deel van de kavels te gebruiken voor het opwekken van duurzame energie. Het gaat om een leveren van energie aan 40.000 huishoudens. Uitgangspunt is dat de grond na 25 jaar weer in agrarisch gebruik genomen wordt. Dit stelt eisen aan de manier waarop het zonnepark wordt ingericht, bijvoorbeeld ten aanzien van bodemvruchtbaarheid. Draagvlak vanuit de omgeving is noodzakelijk. Er is daarom als start van het proces eind 2020 uitgebreid gesproken met omwonenden. Deze kwamen met verschillende eisen, waaronder het niet zichtbaar zijn van de zonneakker vanuit het dorp en vanaf de IJweg, het stimuleren van biodiversiteit en het geven van een recreatieve impuls langs het Bottelerspad. Resultaat was onder andere dat de zonneakker op minimaal 600 m van het dorp komt te liggen, voorzien is van groene randen en dat er veel aandacht is voor biodiversiteit. Daarnaast is rekening gehouden met de uitgangspunten vanuit de overheid, waaronder het volgen van de verkavelingsstructuur, de maximale hoogte

van 1,5m boven het niveau van de polderwegen en het vrijhouden van de polderlinten met een strook van 125m. Het volgen van de kavelstructuur was een lastig punt omdat deze noordwest-zuidoost loopt, wat ongunstig is voor de lichtinval op de zonnepanelen. Om een rendabel park te realiseren is daarom gekozen voor een dakstructuur. Daarbij wordt een strook van 3,5 m vrijgehouden tussen de rijen panelen, waardoor minimaal 25% van de bodem onbedekt blijft. De eisen vanuit biodiversiteit hebben geleid tot een aantal innovaties, zoals het verspreiden van het maaisel van de tussenstroken onder de panelen, een druppelsysteem waardoor het water onder de panelen valt en het openhouden van de dakconstructie aan de bovenzijde waardoor extra licht en water kan toetreden. Deze innovaties zorgen ervoor dat de situatie onder de panelen beheersbaar blijft. Verder is ook gezorgd dat de transformatorhuisjes midden in het zonnepark staan, zodat de ruimtelijke impact beperkt blijft. De heer Bos vertoont vervolgens een 3D-animatie die het zonnepark vanuit verschillende richtingen en hoogtes laat zien. Hierin wordt o.a. ook een suggestie gedaan voor het plaatsen van een uitkijktoren, maar het is verder aan het dorp om verder invulling te geven aan het recreatieve aspect van het plan

De ARO dankt de heren Bakker en Bos voor de heldere presentatie en heeft een aantal vragen. Als eerste de vraag hoe het op dit moment zit met de bezwaren vanuit omwonenden. De heer Bos legt uit dat de weerstand aanzienlijk minder is dan aanvankelijk het geval was. Er was eerst veel angst voor het ontwikkelen van de zonneakker tegen het dorp aan, wat eerst een eis was vanuit de provincie. Inmiddels maakt de provincie, onder voorwaarden, ook ontwikkelingen mogelijk die niet direct aansluiten bij bebouwd gebied, waardoor het huidige voorstel mogelijk is. Dit heeft veel weerstand weggenomen. De heer Bakker zegt hierop dat er nog steeds behoorlijk wat weerstand is, wat blijkt uit de reacties op een vragenlijst die door de gemeente bij de omgeving is uitgezet.

De ARO merkt op dat de nu voorliggende ontwikkeling niet voorkomt om de kaart met initiatieven in het kader van de RES-Noord-Holland Zuid. De heer Bakker zegt hierop dat het initiatief inderdaad niet op de concept RES-kaart staat, maar dat het aangepaste zoekgebied wel terugkomt in de RES 1.0. Deze staat volgens de ARO nog niet op internet.

Wat betreft biodiversiteit vraagt de ARO of er tussen de panelen ook niet meer aandacht zou kunnen zijn voor biodiversiteit. De heer Bos, die zelf veel ervaring heeft met agrarisch natuurbeheer, is het eens met deze opmerking. Aanvankelijk is gekeken naar schaduwrijke grassoorten, maar met het toepassen van meer gevarieerde vegetatie en gefaseerd maaien zou je voor weidevogels veel kunnen bereiken. Het is goed om in de praktijk te gaan experimenteren van wat er wel en niet groeit.

Het valt de commissie op dat de zonneakkers verspringen ten opzichte van elkaar en daardoor geen aaneengesloten geheel vormen. De Haarlemmermeerpolder is een stoer landschap, met lange rechte lijnen en grote maten. Nu ontstaat vooral vanaf de A9 een verbrokkeld beeld. Is er nagedacht om bijvoorbeeld een kleine ruilverkaveling te doen, waardoor een samenhangender geheel ontstaat, waarmee meer recht gedaan wordt aan de polderstructuur en de maat van het snelweglandschap? De heer bos zegt dat het klopt dat er kavels zijn waarop zonnepanelen ontbreken, terwijl het logisch zou zijn dat deze worden toegevoegd. Deze kavels zijn niet in particuliere handen, maar zijn grotendeels van de provincie en deels van Rijkswaterstaat (reservering voor mogelijke uitbreiding A9).

Gesprekken met beide partijen hebben geen resultaat opgeleverd, omdat het

beleidstechnisch lastig blijkt te zijn. Het is dus verder niet aan de huidige initiatiefnemers. Er zijn ook geen mogelijkheden voor ruilverkaveling geboden.

De commissie zag in de presentatie een uitkijktoren en is daar wel van gecharmeerd. Deze komt verder niet terug in de plannen, dus de vraag is hoe realistisch een dergelijke oplossing is? De heer Bos antwoordt hierop dat het dorp aan zet is voor de invulling van het recreatieve rustpunt, waar de toren nu als voorlopig suggestie is ingetekend.

De ARO vraagt of omgevingsfonds alleen de eerste jaren wordt gevuld of gedurende de hele periode van 25 jaar? De heer Bos geeft aan dat er gedurende 25 jaar geld in het fonds wordt gestort, waarbij het bedrag afhankelijk van de energieproductie. De eerste 15 jaar (de looptijd van de SDE-subsidie) wordt meer ingebracht, dan de laatste 10 jaar. Overigens is het voorstel om ook goedkoop stroom te leveren aan het dorp en er obligaties uit te geven aan de lokale omgeving.

De commissie vraagt om meer informatie over de positionering en grootte van de transformatorhuisjes. Deze kwamen even voorbij in de presentatie. De heer Bos zegt dat deze huisjes prefab-constructies zijn met de afmetingen van een zeecontainer. De hoogte ervan is ca. 2.30 m. Blijkbaar kan dit niet lager, maar ze komen midden in het gebied te staan, waardoor ze vanaf de randen minder opvallen. Het aantal varieert van 6 tot 8 per ha in de grotere deelplannen tot 2 per ha elders. Desgewenst kunnen de ontwerpen en beelden beschikbaar worden gesteld.

De ARO heeft begrepen dat dit een van de eerste kansrijke initiatieven is in het gebied. Hoe wordt ervoor gezorgd dat op lange termijn een samenhangend ruimtelijk beeld tussen de initiatieven ontstaat? De heer Bakker zegt dat dit precies de reden is waarom een Beeldkwaliteitsplan (BKP) wordt opgesteld. Voordat een omgevingsvergunning kan worden verleend moet er eerst een BKP liggen. Tegelijkertijd wordt van dit initiatief veel geleerd, ook wat betreft discussies tussen betrokken partijen, waardoor zo meteen een praktisch toepasbaar BKP kan worden opgesteld. Wat dat betreft zet dit eerste grote initiatief de toon. De commissie heeft nog een vraag over het toevoegen van deze locatie aan het Zonnecarré. Liep dit initiatief al of zijn er andere redenen? De heer Bakker geeft aan dat dit een raadsbesluit is geweest. Het feit dat hier al een groot en goed initiatief lag heeft wel meegespeeld. Daarnaast is er elders een stuk uit het Zonnecarré gesneden, omdat daar goede bollengronden zijn. Dit initiatief vormt daar mogelijk een alternatief voor. Ook kwam uit het RES-proces deze corridorvariant langs de A9 als positief naar voren.

De ARO ziet dat het hekwerk wordt afgeschermd met olifantsgras, maar wordt het hekwerk als er gemaaid wordt toch niet zichtbaar? De heer Bos legt uit dat het olifantsgras gefaseerd gemaaid zal worden, de helft (1m) in het voorjaar, de andere helft in het najaar. Hierdoor is er het hele jaar door sprake van afscherming.

Ten slotte heeft de ARO nog een vraag bij de achtergrond van het 'schuine hoekje' dat de begrenzing vormt van het meest noordwestelijk gelegen zonneveld. De heer Bos zegt hierop dat deze grens het gevolg is van de begrenzing van het zoekgebied. Vanuit de kavelstructuur is dit inderdaad niet logisch.

De ARO blijft erbij de configuratie van de deelgebieden een te versnipperd beeld geeft. Vanuit ruimtelijk oogpunt, kijkend naar de structuur van de polder en de samenhang tussen de deelgebieden, is dat jammer. De ARO dringt er bij de provincie en Rijkswaterstaat op aan om samen met de initiatiefnemers tot helder, samenhangende blokken met zonnepanelen te komen.

Daarbij zou ook meer aandacht moeten zijn voor de randen van de blokken, zodat deze beter passen bij de schaal en maat van de Haarlemmermeer. Het is daarbij zoeken naar de juiste ontwerpmiddelen. Een strookje olifantsgras is daarbij te beperkt; het verbreden van watergangen met oeverbeplanting zou een beter middel kunnen zijn, met een grotere meerwaarde voor de biodiversiteit. De overgangen van het olifantsgras naar de struweelhagen lijken ook vrij willekeurig; het is logischer om in de lengterichting van de kavel te kiezen voor de ene oplossing en in de richting haaks hierop voor de andere. Hierdoor doe je meer met de structuur van de polder, dan alleen het beperken van het zicht. De commissie ziet bij de invulling van de tussenruimtes die ontstaan langs het lint van de IJweg liever bloemrijke graslanden of boomgaarden in plaats van de stukjes akker die nu overblijven. Hierdoor wordt deze strook ook meer onderdeel van de erven.

In algemene zin kan de ARO instemmen met deze ontwikkeling, mits de energietransitie ook hand in hand gaat met de landbouwtransitie. Voorwaarde is dan dat optimaal wordt ingezet op verbetering van de biodiversiteit. Dit initiatief zou een voorbeeldfunctie moeten hebben, waar bewezen wordt dat dergelijke ontwikkeling op dit punt echt meerwaarde oplevert.

Deze zonneakkers leveren ook voldoende geld op om ook daadwerkelijk iets te kunnen betekenen voor de maatschappij en de natuur. Het geheel zou binnen de zonnevelden daarom nog wat ruimer opgezet kunnen worden en gedacht zou kunnen worden aan begrazing. Biodiversiteit zou zich ook niet alleen moeten beperken tot de zonneakkers of de randen daarvan, maar uitgebreid moeten worden naar de gronden van de agrarische bedrijven. Zo ontstaat een integraler verhaal en een duurzamer landschap.

Ook zouden functies als pluktuin en recreatief rustpunt niet beperkt moeten blijven tot een paar rafelranden, maar ruimer moeten worden opgezet, passend bij het patroon van de polder. Hierbij zou naast beleving vanaf een uitkijktoren ook aandacht moeten zijn voor educatie, zodat bezoekers ook informatie krijgen over deze nieuwe laag in het cultuurhistorisch gelaagde landschap van de Haarlemmermeer, het opwekken van energie en de natuur die ontstaat.

Ten slotte zou naast de (beperking van) de beleving van de zonneakker door bewoners ook aandacht moeten zijn voor de beleving vanaf de naastgelegen A9. Het gaat daarbij o.a. over de afstand tussen de weg en de zonneakker en de beleving van de energiecridor als geheel. In het landschapsplan zou meer aandacht moeten zijn voor de relatie tussen dit grootschalige initiatief, het concept van de Zonnecarré en de grootschalige karakter van het poldergebied en het snelweglandschap.

Conclusie, samenvatting

De ARO is positief-kritisch over deze ontwikkeling in de Haarlemmermeerpolder. De commissie begrijpt het idee van de zonnecorridor en prijst de intenties, de integrale aanpak en het enthousiasme van de initiatiefnemers, maar vraagt om de lat op meerdere punten nog een stuk hoger te leggen. De ARO adviseert om op het hogere schaalniveau beter te duiden wat de relatie is tussen dit grootschalige initiatief, het concept Zonnecarré, de schaal en maat van de Haarlemmermeerpolder en (de beleving vanuit) het snelweglandschap. Wat betreft het ambitieniveau zou het project echt een showcase moeten zijn in de Haarlemmermeer en als voorbeeld moeten dienen voor andere nog te ontwikkelen grotere zonneparken. Daarbij zouden de energietransitie en landbouwtransitie hand in hand moeten gaan, waarbij optimaal wordt ingezet op verbetering van de biodiversiteit. Niet alleen op de

zonneakkers zelf en de randen daarvan, maar juist ook in samenhang met verbetering van de biodiversiteit op de overige arealen van de agrarische bedrijven.

De commissie constateert dat de positionering van deelgebieden van het zonnepark ten opzichte van elkaar nog een versnipperd beeld opleveren. Een deel van de ontbrekende kavels is in eigendom bij provincie en Rijkswaterstaat. De ARO vraagt aan beide partijen of het mogelijk is om alsnog hun gronden in te brengen en daarmee bij te dragen aan een meer samenhangend en landschappelijk beter in de polderstructuur passend zonnepark.

Op het niveau van de randen vraagt de ARO om een robuustere en meer samenhangende invulling die beter aansluit bij de maat en schaal van de polder en meer bijdraagt aan de biodiversiteit. Een voorbeeld is verbreding van sloten en het toevoegen van natuuroevers. Ook adviseert de commissie om de restruimtes langs het polderlint een invulling te geven die beter past bij de erven. De voorkeur gaat daarbij uit naar bloemrijk grasland of boomgaarden in plaats van snippers akkerland.

De ARO vraagt om, naast de beleving vanuit de bewoonde omgeving, ook nadrukkelijk meer aandacht te hebben voor de beleving vanaf de snelweg. Behalve voor beleving en recreatieve meerwaarde zou ook meer aandacht moeten zijn voor educatie, waarbij informatie wordt gegeven over alle aspecten van deze nieuwe, toekomstgerichte ontwikkeling in het cultuurhistorische gelaagde landschap van de Haarlemmermeerpolder.